

Crisis & Faith

Perek 12a

“You Did This Thing Secretly...”

<p>א וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-נָתָן, אֶל-דָּוִד; וַיָּבֹא אֵלָיו, וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁנֵי אַנְשִׁים הָיוּ בְעִיר אַחַת, אֶחָד עָשִׂיר, וְאֶחָד רָאשׁ.</p>	<p>1 And the LORD sent Nathan unto David. And he came unto him, and said unto him: 'There were two men in one city: the one rich, and the other poor.</p>
<p>ב לְעֶשְׂרִי, הָיָה צֹאן וּבָקָר--הַרְבֵּה מְאֹד.</p>	<p>2 The rich man had exceeding many flocks and herds;</p>
<p>ג וְלָרֶשֶׁת אֶין-כֹּל, כִּי אִם-כֶּבֶשֶׂה אַחַת קִטְנָה אֲשֶׁר קָנָה, וַיַּחֲמֶהָ, וַתִּגְדֹּל עִמּוֹ וְעַם-בָּנָיו וַיִּחְדָּו; מִמֶּנּוּ תֹאכַל וּמִכֶּסֶׁוּ תִשְׁתֶּה, וּבְחִיקוֹ תִשָּׂב, וַתְּהִי-לוֹ, כֶּבֶת.</p>	<p>3 but the poor man had nothing save one little ewe lamb, which he had bought and reared; and it grew up together with him, and with his children; it did eat of his own morsel, and drank of his own cup, and lay in his bosom, and was unto him as a daughter.</p>
<p>ד וַיָּבֹא הַלֵּךְ, לְאִישׁ הָעֶשְׂרִי, וַיַּחְמַל לְקַחַת מִצֹּאֵנוֹ וּמִבָּקָרוֹ, לַעֲשׂוֹת לְאִרְחֵי הַבָּא-לוֹ; וַיִּקַּח, אֶת-כֶּבֶשֶׂת הָאִישׁ הָרֶאשׁ, וַיַּעֲשֶׂהָ, לְאִישׁ הַבָּא אֵלָיו.</p>	<p>4 And there came a traveller unto the rich man, and he spared to take of his own flock and of his own herd, to dress for the wayfaring man that was come unto him, but took the poor man's lamb, and dressed it for the man that was come to him.'</p>

1. Rashi

ויבא הלך – דימה את יצר הרע תחלה להלך, שעובר לדרכו, ואחר כך לאורח, שנעשה חכסנאי, ואחר כך לאיש, שהוא בעל הבית.

2. Rid

ויבא הלך לאיש – לא תבעו אלא על גזל אשתו, כי ספר כריתות נתן לה בעלה, כי כל היוצא למלחמה דוד ספר כריתות כותב לאשתו בלא תנאי פן ימות במלחמה ואין מי שיראה אותו ויכירהו, ואפילו הכי כל אשה היתה מצפה את בעלה, ודוד גזלה ממנו ולקחה, שאילו היתה אשת איש למה הביא עליו זה המשל ולא אמר לו, דוד הבא על אשת איש מה דינו, וגם אוריה אם שם אותו בפני המלחמה, רשאי המלך להשים גבוריו בפני המלחמה ואינו נענש על הריגתם.

3. Abarbanel

והנה לא זכר נתן בזה המשל דבר על הריגת אוריה לשתי סבות. האחת כדי שלא ירגיש דוד דבר בענין ואז ישמור לפיו מחסום ולא ידבר, והנביא היה רוצה שדוד יחרוץ משפטו, כמו שאמר חי' כי בן מות האיש, ולכן העלים קצת הענין. השנית לפי שבענין ההריגה היה המשפט מבואר (שמות כ"א כ"ד) שנפש תחת נפש, ולכן לא חשש הנביא לדבר מהריגת האיש הרש כ"א מלקיחת הכבש, באופן שישב דוד שעל הכבשה לבד יהיה האיש העשיר בן מות, ויעשה הנביא אז ק"ו, אם על הכבשה לבד הוא בן מות כ"ש על הריגת האיש הרש אשר הרג ג"כ עליה ראוי יותר שיענש עליו

4. Malbim

וישלח חי' את נתן – להוכיחו כי דוד היה בזה צדיק בעיני עצמו אחר שעלה בידו הכל בדרך היתר ואין עונש עליו בדיני בשר ודם כנ"ל, והסביר לו הטאו במשל באופן שהוא עצמו חרץ משפטו

5. Shmuel Bet 14

- ד** וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקַעִית, אֶל-הַמֶּלֶךְ, וַתִּפֹּל עַל-אַפְיָהּ אַרְצָה, וַתִּשְׁתַּחוּ; וַתֹּאמֶר, הוֹשַׁעַה הַמֶּלֶךְ. {ס}
- 4** And when the woman of Tekoa spoke to the king, she fell on her face to the ground, and prostrated herself, and said: 'Help, O king.' {S}
- ה** וַיֹּאמֶר-לָהּ הַמֶּלֶךְ, מַה-לָּךְ; וַתֹּאמֶר, אֶבְל אִשָּׁה-אֶלְמָנָה אָנִי--וַיָּמָת אִישִׁי.
- 5** And the king said unto her: 'What aileth thee?' And she answered: 'Of a truth I am a widow, my husband being dead.'
- ו** וּלְשִׁפְחָתָךְ, שְׁנֵי בָנִים, וַיִּנְצְוּ שְׁנֵיהֶם בְּשָׂדֵה, וְאִין מִצִּיל בְּיַנְיָהֶם; וַיַּכּוּ הָאֶחָד אֶת-הָאֶחָד, וַיָּמָת אֹתוֹ.
- 6** And thy handmaid had two sons, and they two strove together in the field, and there was none to part them, but the one smote the other, and killed him.
- ז** וְהִנֵּה קָמָה כָּל-הַמִּשְׁפָּחָה עַל-שִׁפְחָתָךְ, וַיֹּאמְרוּ תְּנֵי אֶת-מַכֵּה אַחִיו וַנִּמְתָּהוּ בְּנִפְשׁ אַחִיו אֲשֶׁר הִרְגוּ, וְנִשְׁמַדָּה, גַּם אֶת-הַיּוֹרֵשׁ; וְכָבוּ, אֶת-גִּחְלָתֵי אֲשֶׁר נִשְׁאַרָה, לְבִלְתִּי שׁוּם- (שִׁים-) לְאִישִׁי שֵׁם וּשְׂאֲרִית, עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה. {פ}
- 7** And, behold, the whole family is risen against thy handmaid, and they said: Deliver him that smote his brother, that we may kill him for the life of his brother whom he slew, and so destroy the heir also. Thus will they quench my coal which is left, and will leave to my husband neither name nor remainder upon the face of the earth.' {P}

6. Melachim Aleph 20

- לט** וַיְהִי הַמֶּלֶךְ עֹבֵר, וְהוּא צָעַק אֶל-הַמֶּלֶךְ; וַיֹּאמֶר עֲבֹדָךְ יָצָא בְּקֶרֶב-הַמִּלְחָמָה, וְהִנֵּה-אִישׁ סָר וַיָּבֵא אֵלַי אִישׁ וַיֹּאמֶר שְׂמֵר אֶת-הָאִישׁ הַזֶּה--אִם-הִפְקֹד יִפְקֹד, וְהִיָּתָה נַפְשְׁךָ תַּחַת נַפְשׁוֹ אוֹ כֶּכֶר-כֶּסֶף תִּשְׁקוּל.
- 39** And as the king passed by, he cried unto the king; and he said: 'Thy servant went out into the midst of the battle; and, behold, a man turned aside, and brought a man unto me, and said: Keep this man; if by any means he be missing, then shall thy life be for his life, or else thou shalt pay a talent of silver.'
- מ** וַיְהִי עֲבֹדָךְ, עֹשֶׂה הֵנָּה וְהֵנָּה--וְהוּא אֵינְנוּ; וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל כֵּן מִשְׁפָּטָךְ, אֵתָה חֲרָצְתָּ.
- 40** And as thy servant was busy here and there, he was gone.' And the king of Israel said unto him: 'So shall thy judgment be; thyself hast decided it.'
- מא** וַיַּמְהַר--וַיִּסֶר אֶת-הָאָפֶר, מֵעַל (מַעְלֵי) עֵינָיו; וַיִּכַּר אֹתוֹ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, כִּי מִהַנְּבִיאִים הוּא.
- 41** And he hastened, and took the headband away from his eyes; and the king of Israel discerned him that he was of the prophets.
- מב** וַיֹּאמֶר אֵלָיו, כֹּה אָמַר יְהוָה, יַעֲרֹב שְׁלַחְתָּ אֶת-אִישׁ-חֲרָמִי, מִיָּד--וְהִיָּתָה נַפְשְׁךָ תַּחַת נַפְשׁוֹ, וְעַמְּךָ תַּחַת עַמּוֹ.
- 42** And he said unto him: 'Thus saith the LORD: Because thou hast let go out of thy hand the man whom I had devoted to destruction, therefore thy life shall go for his life, and thy people for his people.'

ה וַיַּחַר-אַף דָּוִד בְּאִישׁ, מְאֹד; וַיֹּאמֶר, אֶל-נָתָן, חִי-יְהוָה, כִּי בֶן-מָוֶת הָאִישׁ הָעָשָׂה זֹאת.

5 And David's anger was greatly kindled against the man; and he said to Nathan: 'As the LORD liveth, the man that hath done this deserveth to die;

ו וְאֵת-הַכֶּבֶשֶׂה, יִשְׁלַם אַרְבַּעַתַּיִם: עֲקֹב, אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, וְעַל, אֲשֶׁר לֹא-חָמַל. {ס}

6 and he shall restore the lamb fourfold, because he did this thing, and because he had no pity.' {S}

7. Rashi

כי בן מות – הגוזל את העני כאלו נוטל את נפשו, שנאמר: את נפש בעליו יקח (משלי א': ט).

ישלם ארבעתים – כך אירע לו, שלקה בארבעה בנינים: הילד ואמנון תמר ואבשלום.

<p>ז ויאמר נתן אל-דוד, אתה האיש; {ס} כה-אמר יהוה אלהי ישראל, אנכי משחתיד למלך על-ישראל, ואנכי הצלתיך, מיד שאול.</p>	<p>7 And Nathan said to David: 'Thou art the man. {S} Thus saith the LORD, the God of Israel: I anointed thee king over Israel, and I delivered thee out of the hand of Saul;</p>
<p>ח ואתנה לך את-בית אדניך, ואת-נשי אדניך בחיקך, ואתנה לך, את-בית ישראל ויהודה; ואם-מעט--ואספה לך, כהנה וכהנה.</p>	<p>8 and I gave thee thy master's house, and thy master's wives into thy bosom, and gave thee the house of Israel and of Judah; and if that were too little, then would I add unto thee so much more.</p>
<p>ט מדוע בזית את-דבר יהוה, לעשות הרע בעיניו (בעיני), את אוריה החתי הכית בחרב, ואת-אשתו לקחת לך לאשה; ואתו הרגת, בחרב בני עמון.</p>	<p>9 Wherefore hast thou despised the word of the LORD, to do that which is evil in My sight? Uriah the Hittite thou hast smitten with the sword, and his wife thou hast taken to be thy wife, and him thou hast slain with the sword of the children of Ammon.</p>
<p>י ועתה, לא-תסור חרב מביתך--עד-עולם: עקב, כי בזיתני, ותיקח את-אשת אוריה החתי, להיות לך לאשה. {ס}</p>	<p>10 Now therefore, the sword shall never depart from thy house, because thou hast despised Me, and hast taken the wife of Uriah the Hittite to be thy wife. {S}</p>
<p>יא כה אמר יהוה, הנני מקים עליך רעה מביתך, ולקחתי את-נשיך לעיניך, ונתתי לרעיך; ושכב עם-נשיך, לעיני השמש הזאת.</p>	<p>11 Thus saith the LORD: Behold, I will raise up evil against thee out of thine own house, and I will take thy wives before thine eyes, and give them unto thy neighbour, and he shall lie with thy wives in the sight of this sun.</p>
<p>יב כי אתה, עשית בסתר; ואני, אעשה את-הדבר הזה, נגד כל-ישראל, ונגד השמש. {ס}</p>	<p>12 For thou didst it secretly; but I will do this thing before all Israel, and before the sun.' {S}</p>
<p>יג ויאמר דוד אל-נתן, חטאתי ליהוה; {ס} ויאמר נתן אל-דוד, גם-יהוה העביר חטאתך--לא תמות.</p>	<p>13 And David said unto Nathan: 'I have sinned against the LORD.' {S} And Nathan said unto David: 'The LORD also hath put away thy sin; thou shalt not die.'</p>
<p>יד אפס, כי-נאץ נאצת את-איבי יהוה, בדבר, הזה; גם, הבן הילוד לך--מות ומות.</p>	<p>14 Howbeit, because by this deed thou hast greatly blasphemed the enemies of the LORD, the child also that is born unto thee shall surely die.'</p>

Natan's Two Prophecies

<p>כה-אמר יהוה אלהי ישראל, אנכי משחתיד למלך על-ישראל, ואנכי הצלתיך, מיד שאול.</p>	<p>כה אמר יקוק צבאות, אני לקחתיך מן-ההנה, מאחר הצאן--להיות נגיד על-עמי על-ישראל.</p>	<p>Origins</p>
<p>ואתנה לך את-בית אדניך, ואת-נשי אדניך בחיקך, ואתנה לך, את-בית ישראל ויהודה</p>	<p>והגיד לך יקוק כי-בית יעשה לך יקוק.</p>	<p>בית Given</p>
<p>כה אמר יקוק, הנני מקים עליך רעה מביתך</p>	<p>ואהיה עמך בכל אשר הלכת, ואכרתה את-כל-איביך מפניך</p>	<p>With/Against David</p>
<p>ועתה, לא-תסור חרב מביתך--עד-עולם</p>	<p>ונאמן ביתך וממלכתך עד-עולם לפניך: כסאך, יהיה נכון עד-עולם</p>	<p>House Secure/ Destroyed</p>
<p>הנני מקים עליך רעה מביתך, ולקחתי את-</p>	<p>כי ימלאו ימיה, ושכבת את-אבתיך, והקימותי</p>	<p>Peace/ שכב</p>

נָשִׂיף לְעֵינַיִךָ, וְנִתְתִי לְרַעֲיָד; וְשָׁכַב עִם-נָשִׂיף	אֶת-זֶרְעֶךָ אַחֲרַיִךְ, אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ; וְהִכִּינֹתִי, אֶת-מַמְלַכְתּוֹ.	Rape
וְאֲנִי, אֲעֲשֶׂה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, נֶגֶד כָּל-יִשְׂרָאֵל, וְנִגַּד הַשָּׁמַשׁ	וְעָשִׂיתִי לְךָ שֵׁם גָּדוֹל, כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ	Public Fame/ Humiliation
גַּם, הִבְּוֵה הַיְלֹוד לְךָ--מוֹת יָמוּת.	וְהִקִּימֹתִי אֶת-זֶרְעֶךָ אַחֲרַיִךְ, אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ; וְהִכִּינֹתִי, אֶת-מַמְלַכְתּוֹ. הוּא יִבְנֶה-בֵּית, לְשָׁמַי; וְכִנְנֹתִי אֶת-כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ, עַד-עוֹלָם. אֲנִי אֶהְיֶה-לוֹ לְאָב, וְהוּא יִהְיֶה-לִּי לְבֵן--אֲשֶׁר, בְּהַעֲוָתוֹ, וְהִכְחַתִּיו בְּשִׁבְטֵי אֲנָשִׁים, וּבְנִיגְעֵי בְּנֵי אָדָם. וְחִסְדִּי, לֹא-יִסּוּר מִמֶּנּוּ...	Protecting/ Killing Son

8. Shmuel Aleph 2

- 27** And there came a man of God unto Eli, and said unto him: 'Thus saith the LORD: Did I reveal Myself unto the house of thy father, when they were in Egypt in bondage to Pharaoh's house?
- 28** And did I choose him out of all the tribes of Israel to be My priest, to go up unto Mine altar, to burn incense, to wear an ephod before Me? and did I give unto the house of thy father all the offerings of the children of Israel made by fire?
- 29** Wherefore kick ye at My sacrifice and at Mine offering, which I have commanded in My habitation; and honourest thy sons above Me, to make yourselves fat with the chiefest of all the offerings of Israel My people?
- 30** Therefore the LORD, the God of Israel, saith: I said indeed that thy house, and the house of thy father, should walk before Me for ever; but now the LORD saith: Be it far from Me: for them that honour Me I will honour, and they that despise Me shall be lightly esteemed.
- 31** Behold, the days come, that I will cut off thine arm, and the arm of thy father's house, that there shall not be an old man in thy house.
- 32** And thou shalt behold a rival in My habitation, in all the good which shall be done to Israel; and there shall not be an old man in thy house for ever.
- 33** Yet will I not cut off every man of thine from Mine altar, to make thine eyes to fail, and thy heart to languish; and all the increase of thy house shall die young men.
- 34** And this shall be the sign unto thee, that which shall come upon thy two sons, on Hophni and Phinehas: in one day they shall die both of them.
- 35** And I will raise Me up a faithful priest, that shall do according to that which is in My heart and in My mind; and I will build him a sure house; and he shall walk before Mine anointed for ever.
- 36** And it shall come to pass, that every one that is left in thy house shall come and bow down to him for a piece of silver

לֶחֶם ; וְאָמַר , סִפְחֵנִי נָא אֶל-אַחַת
הַכֹּהֲנֹת--לְאָכַל פֶּת-לֶחֶם . {פ}

and a loaf of bread, and shall say: Put me, I pray thee, into one
of the priests' offices, that I may eat a morsel of bread.' {P}